

Aanpak jeugdcriminaliteit in Amsterdam

Deze factsheet biedt een overzicht van doelgroepen en actuele programma's op het terrein van de aanpak en preventie van jeugdcriminaliteit. Bovendien zijn kerngegevens met betrekking tot omvang, dadergroepen, type delicten en pleegplaatsen verzameld. Deze gegevens zijn ontleend aan het onderzoek 'Jeugdige verdachten in Amsterdam 1996 - 2000', dat door DSP-groep BV in opdracht van de Dienst Welzijn Amsterdam is verricht.

De doelgroepen van het beleid zijn in een denkbeeldige **piramide** bijeengeplaatst. Kenmerken van de doelgroepen zijn kort aangegeven. Ook in beeld gebracht zijn belangrijke reguliere activiteiten van justitiële instellingen en interventies die vanuit de gemeentelijke beleidsprogramma's 'Jeugd & Veiligheid' en 'Aanpak Agressie en Geweld' in aanvulling daarop zijn ontwikkeld. Deze interventies zijn (mede)gefinancierd uit de middelen 'Sociale integratie en Veiligheid' voor het grotestedenbeleid. De rol van de gemeente (de Dienst Welzijn Amsterdam of de bestuursdienst sector Algemeen Bestuur /Openbare Orde en Veiligheid) bij de ontwikkeling of uitvoering van deze interventies verschilt: soms subsidiënt, soms ontwikkelaar/regisseur of partner in een veiligheidsketen van instellingen. In de beschrijving is dit toegelicht.

In de **piramide** zit een opwaartse druk. Risicjongeren lopen een grote kans delicten te plegen en first-offenders worden bij recidive gerekend tot de licht-criminelen of na herhaalde zwaardere delicten tot de harde kern jongeren. Om die beweging in te dammen is door het beleid Jeugd & Veiligheid fors ingezet op individuele en intensieve begeleiding van de licht-criminelen en op preventieprogramma's voor de onderste categorieën van de piramide. Op deze wijze is een 'schot' geplaatst om de opwaartse druk tegen te gaan en doorstroom naar de harde kern te beperken. De kerngegevens jeugdcriminaliteit in Amsterdam lijken erop te wijzen dat deze keuze vanaf 1998 effect sorteert.

De *definities van de doelgroepen* zijn in overleg van het ministerie van Justitie met de vier grote gemeenten opgesteld.

First-offender: verdachte van 1 delict in het onderzoeksjaar en geen voorgaande antecedenten.
Harde kern jongere: verdachte van 3 of meer zware misdrijven in het onderzoeksjaar of verdacht van 2 zware misdrijven en tevens 3 of meer antecedenten hebbend in de voorgaande jaren.
Licht criminelen: alle andere verdachten in het onderzoeksjaar.

'Jeugd en Veiligheid' is een beleidsterrein van de afdeling Onderwijs, Jeugd en Educatie van de Dienst Welzijn Amsterdam.

'Aanpak Agressie en Geweld' is een beleidsprogramma onder verantwoordelijkheid van de bestuursdienst van de gemeente Amsterdam, sector Algemeen Bestuur/directie Openbare Orde en Veiligheid.

02/55

Tabel 2: Delicten gepleegd door jeugdige verdachten uitgesplitst naar typen (in percentages)

	1996	1997	1998	1999	2000
vermogensmisdrijven	58,0	51,7	54,7	54,7	51,0
misdrijven tegen leven en persoon	12,5	13,6	15,0	15,8	16,2
misdrijven tegen openbare orde en gezag	10,5	17,1	11,6	10,2	12,4
verkeersmisdrijven	3,2	3,7	3,8	4,3	5,1
ruwheidsmisdrijven	4,9	4,2	4,8	4,9	4,0
vuurwapenmisdrijven	3,9	3,0	3,4	3,6	3,8
drugs	3,1	3,5	4,1	3,3	3,3
zedendelicten	1,4	0,9	0,9	1,5	1,9
overige/onbekend	2,7	2,2	1,7	1,6	2,4
totaal in procenten	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
totaal in absolute aantalen	5.584	5.985	6.300	6.274	5.373

Woonplaats verdachten

Om beter inzicht te krijgen in de spreiding van de jeugdige verdachten over de stad is in tabel 3 de woonplek naar stadsdeel weergegeven. Alleen de verdachten waarvan de woonplek bekend is, zijn in het overzicht opgenomen. Daarmee is de woonplek naar stadsdeel echter wel een schatting. Uit tabel 3 blijkt dat stadsdeel Zuidoost de meeste jeugdige verdachten huisvest. In stadsdeel ZuiderAmstel wonen de minste jeugdige verdachten.

Tabel 3: Woonplek jeugdige verdachten naar Amsterdams stadsdeel 1996 - 2000 (percentage)

	1996	1997	1998	1999	2000
Zuidoost	18,8	21,3	19,5	18,5	18,9
Noord	11,6	11,1	9,8	11,0	11,9
Slotervaart/Overtoomseveld	5,3	6,5	8,7	6,5	8,4
Oud Zuid	8,2	7,7	7,7	7,6	8,3
Osdorp	6,6	5,6	5,8	7,2	7,8
Geuzenveld/Slotermeer	5,9	6,4	6,7	7,7	7,5
Oost/Watergraafsmeer	8,1	7,5	7,6	6,5	7,1
Bos en Lommer	6,0	6,1	5,7	6,7	6,2
Baarsjes	5,8	5,6	5,0	5,3	5,3
Westerpark	5,0	5,0	5,8	5,2	5,2
Zeeburg	5,4	5,8	6,2	7,2	5,2
Binnenstad	7,6	5,7	5,8	5,5	4,2
Oud-West	2,7	3,3	3,1	2,8	2,5
ZuiderAmstel	2,9	2,5	2,4	2,4	1,5
Totaal	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Trends

Tot 1998 is er sprake van een toename in het aantal jeugdige verdachten. In de jaren 1999 en 2000 is dit aantal echter weer afgenomen. Ditzelfde patroon geldt eveneens voor de delicten waarvoor zij verantwoordelijk worden gehouden. Uitgesplitst naar type daders is het aantal harde kern verdachten in 2000, na een piek in 1998 weer afgenomen, zelfs tot onder het niveau van 1996.

Aantallen daders in de gehele onderzoeksperiode

Binnen dit onderzoek is gekeken naar jongeren in Amsterdam die voor een strafbaar feit in de periode 1996 - 2000 een proces-verbaal hebben gekregen. In het totaal betreffen dit 10.811 unieke personen. Het totaal aantal verdachten (unieke personen) dat in deze gehele periode slechts éénmaal en voor één delict is geverbaliseerd bedraagt 4.285; dit is dus het aantal first-offenders in de 5 onderzoeksjaren. Licht criminelen en harde kern verdachten zijn over het algemeen recidive gevoelige groepen. Wie in een bepaald jaar tot de licht criminelen of harde kern gerekend wordt, heeft een grotere kans in latere jaren weer met justitie in aanraking te komen. Om die reden is gekeken hoeveel verdachten in een van de vijf jaren tot de harde kern gerekend is. Het aantal verdachten (unieke personen) dat in één of meer jaren tot de harde kern criminelen gerekend is, bedraagt 1.554. De groep jeugdige verdachten die tot de licht criminelen wordt gerekend omvat 4.972 unieke personen.

Colofon

Deze factsheet is opgesteld in opdracht van de Dienst Welzijn Amsterdam, afdeling Onderwijs, Jeugd en Educatie (team Jeugd/cluster Jeugd en Veiligheid). Voor verdere informatie kunt u terecht bij: Aart Daane, telefoon 020 552 32 69 of via e-mail: a.daane@dwa.amsterdam.nl

De statistische overzichten en tabellen met kerngegevens jeugdcriminaliteit zijn geleverd door het onderzoeksbureau DSP-groep BV te Amsterdam. Ook de vormgeving is verzorgd door dit bureau.

Mei 2002, 1e editie, oplage 750 exemplaren.

Doelgroepen jeugdcriminaliteit en interventies

Kenmerken doelgroepen

Profs

Al dan niet georganiseerd
Drugs gerelateerd

Harde kern

Alle soorten delicten
Veel geweld
Onduidelijk delictspatroom
Wisselende groepen
Verklaafd aan softdrugs
Relatief hoge etnische component
Gedrags- en persoonlijkheidsstoornissen
Geen regulier werk

Licht criminelen

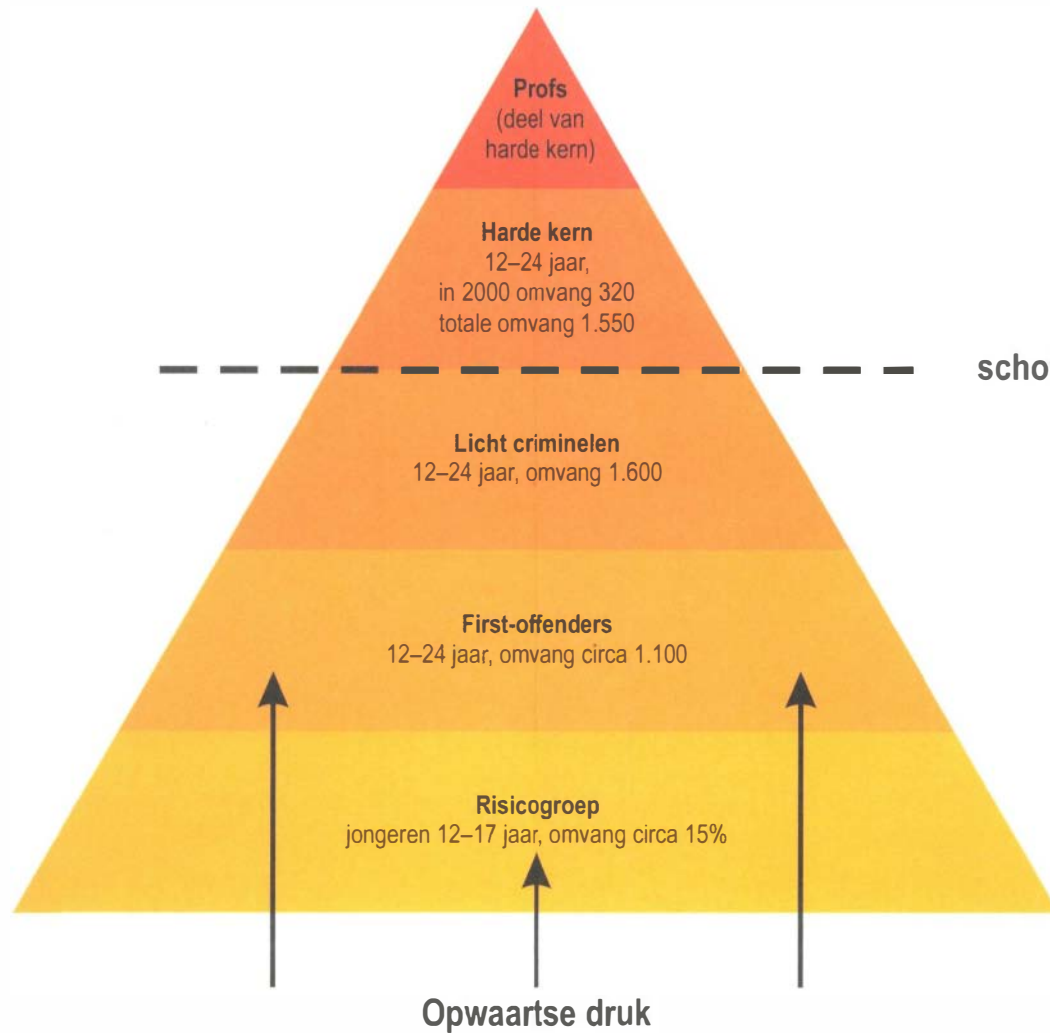
Potentieel harde kern
Veelzijdig softdruggebruik
Geen zware strafbare feiten
Vatbaar voor resocialisatie
Schooluitval, werkloos
Problemen thuis

First-offenders

Spijbelgedrag
Gezinsproblematiek
Geen zware strafbare feiten
Lage vervolgrecedive
Gemêleerde groep
Jong

Risicogroep

Probleemgedrag
Rondhangen, overlast op straat
Gezinsproblematiek
(Nog) geen strafbare feiten
Jong

Omschrijvingen interventies op het terrein van Jeugd & Veiligheid

Doelgroepgerichte daderaanpak (Amazone)

Het Amazone Actie Centrum van de regiopolitie Amsterdam-Amstelland heeft een methode ontwikkeld waarmee op basis van het combineren van uiteenlopende gegevensbestanden onder andere de harde kern jeugd op individueel niveau in kaart wordt gebracht. Deze informatieverzameling biedt niet alleen grote voordelen bij het actief volgen van deze doelgroep, maar verschaft in geval van een strafproces de rechter een zo volledig mogelijk beeld van de criminele loopbaan van een verdachte. Dit creëert mogelijkheden voor maatwerk in strafoplegging en -afdoening.

Houvast / individuele traject begeleiding

Dit samenwerkingsproject van Reclasseerinstellingen, Bureau Jeugdzorg/jeugdreclassering, Raad voor de Kinderbescherming, Openbaar Ministerie (Justitie in de Buurt), Arrondissementsrechtbank en regiopolitie richt zich op de aanpak van stelselmatige daders van 15-25 jaar. Doel is het voorkomen van recidive. Na schorsing van voorlopige hechtenis of oplegging van een bijzondere voorwaarde bij vonnis wordt met de jongere een hulptraject uitgezet waarbij dag- en vrijetijdsbesteding zijn ingevuld. Door middel van een samenhangend plan van aanpak waaraan een netwerk van wijkgerichte instanties meewerkt, biedt het project de deelnemers een (verplichtend) alternatief voor detentie. Individuele begeleiding moet de jongeren op het spoor houden. Per jaar kunnen 30 jongeren instromen. Het project wordt uitgevoerd in Zuid, Oost/Watergraafsmeer en de westelijke stadsdelen.

Nieuwe Perspectieven voor jongeren op achterstand en Nieuwe Perspectieven Jonge Jeugd

Een korte, intensieve, individuele en outreachende begeleiding voor jongeren van 12-20 jaar die in een meevoudige probleemsituatie verkeren en meermalen met politie/justitie in aanraking zijn gekomen. Oogmerk is de ontwikkeling van een nieuw perspectief (verbeterde leefsituatie, scholing of werk). Deelname is op basis van vrijwilligheid. Verwijzers zijn politie/justitie, jeugdreclassering, leerkrachten, onderwijs/leerplicht, e.d. Multicultureel samengestelde teams van interventiewerkers bieden de jongeren op basis

van een sociale omgevingsanalyse en een actieplan gedurende 8-10 weken steun bij het maken van een positieve wending in hun leven. Per jaar worden 500 jongeren geholpen door NP en 128 cliëntsystemen door NPJJ (jeugd van 8-12 jaar en hun gezin). NP is een vrijwel stadsbrede aanpak; NPJJ wordt aangeboden in de westelijke stadsdelen en in Zuidoost.

De Uitdaging

Het project is gericht op resocialisatie en integratie van jongens met meevoudige problematiek en (dreigende) politiecontacten van 17-21 jaar. Beoogd wordt te voorkomen dat zij afglijden of terugvallen in de criminaliteit. De gemeente, het ministene van Defensie en toelijdende organisaties als SAC/Nieuwe Perspectieven, Reclasseer Nederland, Bureau Jeugdzorg/jeugdreclassening, de regiopolitie en Maatwerk werken intensief samen. De deelnemers krijgen de gelegenheid om sociale vaardigheden op te doen, structuur in hun leven aan te brengen en een gedeeltelijke (gecertificeerde) vakopleiding te volgen in de gedisciplineerde setting van het kazerneleven voor een periode van drie maanden. De krijgsmachtonderdelen verzorgen gezamenlijk deze aanpak. Per jaar kunnen maximaal 3 groepen van 16 jongens uit Amsterdam deelnemen.

Casusoverleggen JIB's

Onder regie van 'Justitie in de Buurt' (Arrondissementsparket Amsterdam) wordt een dadergerichte aanpak ontwikkeld voor licht criminelen en harde kern jongeren. Justitie, politie en (jeugd)reclassering werken nauw samen gericht op het in kaart brengen van daders. De uitvoering van opgelegde straffen of interventies wordt besproken in een wekelijks casusoverleg. Doordat informatiestromen van het Amazone Actie Centrum (recherche politie) en buurtregie (wijkpolitie) hier samenkomen moet uiteindelijk van elke licht criminele en harde kern jongere bekend zijn in welke fase van de strafrechtketen hij zich bevindt. Iedere JIB-vestiging (Zuid, Zuidoost, Slotervaart/Overtoomse Veld, Oost/Watergraafsmeer, Noord, Bos en Lommer) kent één of meer casusoverleggen (gebiedsgericht).

JOT

Het jongerenopvangteam richt zich op aangehouden first offenders tot 18 jaar en beoogt efficiënt screenen en doorverwijzen van jongeren voor wie

zorg -in diverse gradaties- of afstemming van interventies is geboden. Medewerkers van de Raad voor de Kinderbescherming, Bureau Jeugdzorg, de politie, het Openbaar Ministerie en een zorgcoördinator namens vier westelijke stadsdelen zijn daartoe fysiek bij elkaar gebracht. Met alle first-offenders in het zesde politiedistrict (250 per jaar) wordt een gesprek gevoerd om, indien dit nodig is, tot passende begeleiding en/of straf te komen. Vervolgens worden de jongeren zo snel mogelijk verwezen naar de instelling die voor hen het meest geschikt is. De gemeente vervult bij deze aanpak een regierol. Op basis van een evaluatie wordt bezien of en op welke wijze de aanpak zal worden uitgebreid naar andere politiedistricten.

Veilig in en om School

Het VIOS-project betreft 39 VO-scholen in de onderwijsregio's Oost, West en Zuid (incl. Centrum). De centrale doelstelling is dat de deelnemende scholen met hun partners (centrale stad, stadsdelen, politie, justitie en Gemeente Vervoer Bedrijf) na beëindiging van het meerjarige project op een systematische wijze met de schoolveiligheidsproblematiek omgaan. Op elke schoolvestiging is een veiligheidscoördinator aangesteld en een uitgebreid, meerjarig cursusprogramma voor docenten en leerlingen is in uitvoering. Scholen worden geholpen bij het opzetten van schoolveiligheidsplannen en systematische incidentenregistratie. Ook wordt aandacht besteed aan de meer fysieke component 'Veilig om School': uitvoering van actieprogramma's voor een veilige schoolomgeving en veilige routes van en naar school. De centrale stad is opdrachtgever en werkt nauw samen met de VIOS-projectorganisatie. Opzet is om het project in of na het schooljaar 2003/2004 te beëindigen.

Veilige vindplaatsen

In veilige ontmoetingsplaatsen kan vooral de moeilijk bereikbare en zwaardere doelgroep jongeren gebruik maken van een activiteiten aanbod. Expliciet wordt aandacht besteed aan de problematiek van jongeren op alle leefgebieden. Belangrijke uitgangspunten zijn een integrale aanpak en preventie van jeugdcriminaliteit. Daarbij vervullen het sociaal-cultureel jongerenwerk, straathoekwerk/ hulpverlening, politie, arbeidstoeleiding en het stadsdeel taken op basis van vastgelegde afspraken over ieders verantwoordelijkheden in de uitvoering. Veilige vindplaatsen zijn

Interventies per doelgroep

Profs

Opsporen en vervolgen
(doelgroepgerichte daderaanpak/Amazone)

Harde kern

Houvast, justitieel kader, 30 per jaar, effectiviteit nog onbekend
Reguliere justitie-aanpak (ITB, PIJ), effectiviteit nog onbekend
Informatiepositie (Amazone)

Licht criminelen

Nieuwe Perspectieven, vrijwillig kader, 500 per jaar, ruim 70% effectief
De Uitdaging, 50 per jaar, (pilots) 70% effectief
Reguliere justitie-aanpak (taak, leer- en werkstraffen, ITB) effectiviteit onbekend
Casusoverleggen (JIB), effectiviteit onbekend

First-offenders

HALT, 1.000 per jaar, 80% effectief
JOT-West, 250 per jaar, effectiviteit wordt gemeten

Risicogroep

Stedelijk programma:
- Veilig in en om School (VIOS), effectiviteit wordt gemeten
Programma's van stadsdelen:
- Veilige vindplaatsen
- Ambulant jongerenwerk/pleinwerk
- Vormen van lichte begeleiding en mentoraat
- Jeugdtoezichtteams (effectiviteit aanpakken moeilijk meetbaar door preventieve uitgangspunt)

ontwikkeld door de stadsdelen Noord, Zuidoost, Osdorp, Oud-Zuid, Zeeburg en Centrum.

Ambulant jongerenwerk/pleinwerk

Contactlegging met risicjongeren die rondhangen in de openbare ruimte met als doel toeleiding naar reguliere initiatieven of innovatie van het bestaande aanbod (doen van suggesties om de vrijetijdsbesteding voor jongeren meer attractief te maken). Pleinwerk organiseert zelf concrete aansprekende activiteiten rond of op pleinen. Beide werkvormen worden nadrukkelijk gezien als aanvulling op de reguliere activiteiten van organisaties op de terreinen zorg, welzijn, onderwijs, sport en toeleiding naar de arbeidsmarkt. Ambulant jongerenwerk is vooral in de westelijke stadsdelen ontwikkeld, pleinwerk in De Baarsjes, Oost/Watergraafsmeer, Zuid-oost en Oud-Zuid.

Lichte begeleiding/mentoraat

Een verzamelbegrip voor diverse soorten projecten gericht op diverse doelen (preventie deviant gedrag en criminaliteit, preventie schooluitval, bevorderen van maatschappelijke binding). Vaak omvat een project een combinatie van activiteiten. Na contactlegging met jongeren uit de doelgroep worden problemen en behoeften geïnventariseerd. Daarna vindt doorverwijzing plaats naar hulp- en dienstverlening of toeleiding naar scholing of werk (via trajectbegeleiding). Soms is sprake van individuele begeleiding door een mentor. Dit type projecten is vormgegeven door de stadsdelen Bos en Lommer, Geuzenveld/Slotermeer, Noord, Oost/Watergraafsmeer, Osdorp, Slotervaart/Overtoomse Veld en Westerpark

Jeugdtoezichtteams

Een initiatief van de regiopolitie waarbij teams van jongeren met veelal meevoudige problematiek onder begeleiding worden ingezet als toezicht houder op pleinen en in winkelcentra. Tegelijkertijd worden jongeren intensief aangesproken op hun gedrag en normbesef. Tevens worden zij vaardigheden bijgebracht of gestimuleerd tot (voortzetten van) scholing om hun toekomstperspectief te vergroten. Teams zijn o.a. opgezet in Osdorp, De Baarsjes, Noord, Oost/Watergraafsmeer, Zeeburg, Westerpark en Zuideramstel.